

1.6. Õpetuse ja kasvatuse põhimõtted

1.6.1. Inimese terviklikkus

Inimese terviklikkuse seisukohalt vajavad võrdset tähelepanu:

- selge mõtlemine
- tasakaalustatud tundeelu
- terve tahe

Need võimed arenevad omavahelises dünaamilises seoses, toetades ja tasakaalustades vastastikku üksteist. Erinevates vanuseastmetes suhtestub nende võimete kasutamine erinevalt, liikudes kogemus- ja elamusõppelt mõtlemis- ning otsustusvõime arengu suunas. Tunniplaan sisaldab võrdväärseina nii intellektile suunatud kui ka kunstilis-praktilisi aineid. Pedagoogiline kollegium väärtustab kõiki aineid võrdselt.

1.6.2. Õpetuse ja kasvatuse ühtsus

Õpetus, selle viis ning kasvatus on tervik. Õpetus ja kasvatus koos kujundavad lapse väärtushinnanguid ja eetikat, austust kõige loodu – nii inimese, looduse kui ka asjade vastu. Õppe- ja kasvatustööga kõige laiemas mõistes tegeleb kogu täiskasvanud koolipere. Vahtuaks eeskujuks õpilasele on klassiõpetaja, kes saadab, kasvatab ja õpetab last üldjuhul 1. – 8. klassini.

1.6.3. Õpetaja enesekasvatus

Eeskujuna on kasvatuses ja õpetuses samaväärne teadmiste vahendamise oskusega. Kõige paremini innustab last õppima ning käitumisideale järgima ise sellega tegelev pühendunud õpetaja. Ainealase töö ning klassi ja kooli sotsiaalse keskkonna kujundamise kõrval tegeleb õpetaja regulaarsete tagasivaadetega enda tegevusele, õpib tasakaalustama oma tundeid ning temperamendi ühekülgsusi. Õpetaja tunnistab tehtud vigu ning püüdleb ideaalide poole. Kuni murdeeni mõjutab kasvavat last vahetult õpetaja enda mõtte-, tunde- ja tahteelu tasakaalustatus, alates murdeest tugevneb õpetaja kõrgema Mina-teadvuse mõju.

1.6.4. Õppematerjal lapse arengu toetajana

Õppematerjali sisu ja selle vahendamise metoodika vastavad lapse hingelis-vaimsele arengule. Nii nagu füüsiline toit on füüsilise keha ülesehitusmaterjal, on õppeainete eakohane sisu toiduks arenevale hingelis-vaimsele inimesele. Waldorfkoolide õpetajad õpivad tundma ning arvestama lapse arengusühholoogiat ning sellele vastavat õppemetoodikat ja didaktikat.

Õpetaja leiab lähtudes õppekavast ja konkreetsete laste vajadustes kõige sobilikumad õppematerjalid ja viisid nende kasutamiseks.

Lapsed loovad ise õppematerjale epohvivihikute näol, mis on ühtlasi nii õpikud kui ka vihikud. Nad kujundavad õpetaja juhendamisel valgete lehtedega vihikutesse algusest lõpuni kõik ise: vormid, tekstid, illustratsioonid, skeemid, katsete joonised, tabelid jne. Sellises protsessis saab tuge nii lapse loovus kui ka vastutustunne, mis väljendusvabadusega kaasneb.

Kunst on integreeritud igasse tundi, sest eesmärk on, et vihikud õppematerjalina oleksid selged ja korrektsed, väga ilusa käekirjaga ja tervikuna esteetiliselt nauditavad.

1.6.5. Lähtumine konkreetsest lapsest, klassist, olukorrast

Õppekava kehtestab üldised nõuded kõigile õpilastele ning annab õpetajale põhilised ainealased pidepunktid. Neid tundes kohtub õpetaja iga päev uute eluliste olukordade, uute väljakutsetega. Igal waldorfkooli õpetajal on kohustus olla pedagoogilise protsessi kaaslooja, lähtudes konkreetsest situatsioonist, konkreetsest klassist, konkreetsetest õpilastest. Waldorfpedagoogika ülesandeks on iga õpilast aidata ning talle väljakutseid esitada vastavalt tema võimetele ja vajadustele.

1.6.6. Kõikide õpilaste kaasamine

Õpilaste erinev võimekus intellektile suunatud ning kunstilis-praktilistes ainetes on loomulik. Isiksuse eripära ei deklareerita numbrilise hindamisega. Kõikide õpilaste kaasamist põhikoolieas võimaldavad:

- mõtlemist, tundeid ja tahtetegevust ühendav õppeprotsess
- jõukohased diferentseeritud ülesanded
- klassi tervikkoosseisu osalemine kunstiliste etteastete harjutamisel ja esitamisel (igakuised esinemised, kooli tähtpäevad, klassi näidendid).

1.6.7. Sotsiaalsus

Inimene on ühelt poolt sotsiaalsetes protsessides osaleja ja teiselt poolt nende kaaskujundaja. Kool on ühiskonna mudel. Individuaalsete võimete ja oskuste arendamise kõrval annab kool põhioskused ühiskonnas koos toimimiseks. Kooli- ja klassikollektiivis arendatakse sotsiaalsust, oskust igapäevast panusest lähtudes koos toimida ning tegutseda ühise eesmärgi nimel. Igas õppeaines leidub võimalusi sotsiaalse koostöö meetodeid kasutades õpetada. Sotsiaalset koostööd toetavad ja arendavad:

- tavapärase numbrilise hindamise puudumine. Selle asemel vaadeldakse sageli koos kogu klassi töid (maalid, vihikutööd, savivoolimise tööd jne.), märgatakse iga töö eripära ja leitakse ühiselt töö, mis on tunni või pikema tööperioodi alguses püstitatud eesmärgile kõige lähemal. Kõiki tunnustatakse ja innustatakse.
- klasside ühisesinemised, klassi ühistööd (näiteks mõne ülekoolilise sündmuse ühine korraldamine klassiga)
- matkad ja näidendid ning kasutatav metoodika soodustavad erinevate võimete pinnalt tekkivat koostööd.
- täiskasvanud koolipere on lastele sotsiaalse koostöö eeskujuks.

1.6.8. Meelte areng

Waldorfkoolid pööravad tähelepanu laste meelte arendamisele. Maailma terviklik tajumine on võimalik läbi meelte koostoime. Koolikeskkond peab mõjuma kõikidele meeltele

harmoniseerivalt. Meelemuljeid on pigem vähem, aga need on kvaliteetsed. Esiplaanil on kõik loomulik – looduslikud materjalid, maitsed, inimhääle loomulik kõla, naturaalsed muusikahelid, harmoonilised värvid jne. Ideaalis sisaldavad ka kõik koolitunnid meelte koostoime elemente. See lisab õppimisele tõelähedust. Meelte terve areng on tähtsamaid eeldusi inimese terviklikuks arenguks.

1.6.9. Temperamenditüüpide arvestamine

Waldorfpedagoogika arvestab erinevate temperamenditüüpide, nende eelduste ja vajadustega. Sellekohase ettevalmistuse annavad õpetajale waldorfpedagoogilised koolitused ja koostöö kooli arstiga. Õpetaja teeb teadlikult tööd oma temperamenditüübi tasakaalustamisega ning pöörab tunni ülesehituses tähelepanu erineva temperamendiga laste erinevale kohtlemisele.

1.6.10. Harmooniline tunniplaan

Waldorfkool töötab tunniplaaniga, mis on rütmiline, harmooniline ja tervislik. Perioodõppega alustatakse esimesest klassist, see võimaldab põhjalikumat ainesse süvenemist nii õpilastele kui ka õpetajatele. Regulaarset harjutamist nõudvad ning kunstilis-praktilised ained esinevad iganädalaste ainetundidena. Tunniplaanis paigutatakse teoreetilised, uue materjali omandamist nõudvad õppeained päeva algusesse, kordavale harjutamisele ning tegevusele suunatud ained koolipäeva teise poolde. Kõikides vanuseastmetes on terviklikus proportsioonis nii intellektile suunatud kui ka kunstilis-praktilisi aineid. Waldorfkoolis on klassiõpetaja oma klassiga võimalikult tihedas koostöös ja õpetab võimalikult palju aineid 1.- 8. klassini, seetõttu on ainete vaheline lõimumine väga loomulik ja tihe, aineõpetajatega koostöös viiakse läbi erinevaid projekte.

1.6.11. Õpihuvi säilitamine

Waldorfkool usaldab inimese loomulikku arengut ja õpihuvi ning teeb pidevalt tööd selle säilitamise nimel. Õpihuvi aitavad säilitada:

- kooli füüsiline keskkond
- õpetuse sobiv sisu
- eakohane metoodika
- õpetajate entusiasm, pühendumus ja pidev enesekasvatus
- tihe koostöö lapsevanematega
- hinneteta ja hirmuta õppimine
- pidev tunnustamine ja tagasiside
- kirjeldavad tunnistused ja tunnistussalmi

1.6.12. Koostöö põhimõtted

1.6.12.1. Kodu ja kooli koostöö

Waldorfkool eeldab kodu ja kooli tihedat koostööd. Selleks on waldorfkooli erinevates kooliastmetes kasutusel järgmised meetmed:

- I kooliastmes toimub neli korda aastas klassi lastevanemate koosolek, kus vanematel on võimalik tutvuda waldorfpedagoogika põhimõtetega ning klassi ja õpilase hetkeolukorraga
- lastevanemate kool, kus erinevate teemade kaupa tutvustatakse kogu kooli vanematele waldorfpedagoogika põhimõtteid
- klassiõpetaja viib läbi arenguestlusi, kus soovitavalt osalevad õpilase mõlemad vanemad
- klassiõpetaja vahendab regulaarselt informatsiooni õpilase vanematele ja peab nendega vajadusel nõu
- klassiõpetaja külastab kokkuleppel vanematega õpilase kodu lapse 1. kooliaasta jooksul, vajadusel kordab klassiõpetaja koduviiti ka vanemates klassides
- Vanemates klassides kandub rõhuasetus kooli ja kodu vaheliselt koostöölt arupidamisele õpilase endaga teda puudutavates küsimustes.
- II ja III kooliastmes toimuvad lastevanemate koosolekud vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui 2 korda kooliaasta jooksul.
- Teatud küsimustes võivad nendel käsitletavatest teemadest lähtuvalt osaleda ka õpilased. Lisaks võtab õpetaja vastavalt vajadusele ühendust koduga.
- Üks oluline koostöö vorm on ka õpilaste, õpetajate ja lastevanemate ühised peod (kooliaastas on kolm suuremat pidu: kooliaasta alguse – ja lõpupidu ning jõulupidu, kuhu on alati oodatud kõik vanemad ja vanavanemad) ja tähtpäevade tähistamised, õpilaste traditsioonilised igakuised kontsertesinemised ja ühised väljasõidud

1.6.12.2. Kodu ja kooli koostöö printsiibid

Kodu ja kooli ühine eesmärk on luua õpilase kasvatamisele ja arenemisele turvaline ümbrus. Koostöö keskseks printsiibiks kodu ja kooli võimalike eriarvamuste korral on rääkida asjad selgeks täiskasvanute vahel. Loomulik lapsevanemaga läbirääkimise ja erinevate küsimuste üle otsustamise astmestik on: klassiõpetaja, kolleegiumi juhataja, kooli nõukogu, järelvalveorganid. Õpilaseeni probleem jõuda ei tohiks. Usaldamatuse tajumine kodu ja kooli vahel on lapse arengut takistav tegur.

1.6.12.3. Koostöö õpetajate vahel

Õpetuse ja kasvatuse tervikkuse ning kvaliteedi tagab lisaks kooli ja kodu koostööle ka õpetajatevaheline pedagoogiline koostöö. Koostöö toimub vastavalt vajadusele, selle regulaarseteks vormideks on iganädalane pedagoogilise kolleegiumi koosolek, millest võtavad osa kõik klassiõpetajad ja aineõpetajad. Vajadusel moodustatakse väiksemaid töörühmi, mis tegelevad erinevate küsimuste lahendamiseks.

Vajadusel, kuid mitte harvem kui üks kord õppeaasta jooksul, toimub klassikolleegiumi koosolek, kus ühe klassi õpilaste arengut vaatlevad ühiselt kõik õpetajad, kes selles klassis tunde annavad. Ühiselt leitakse parimad võimalused terve klassi ja iga üksiku õpilase edasiseks toetamiseks.

Õpetajad teevad pidevalt koostööd ainealaselt. Koostöö pikemas perspektiivis lepatakse kokku kooliaasta alguses, koostöö lühemas perspektiivis lepatakse kokku iganädalastel õpetajate kolleegiumi koosolekutel.

1.6.12.4. Koostöö teiste koolide ja organisatsioonidega

Vastastikuse huvi ja võimaluste korral tehakse koostööd teiste koolide, laste- ja noorteorganisatsioonidega, osaletakse üle-eestilistes projektides, rahvusvahelistes projektides jne. Projektides osalemine ning selle kavandamine on kolleegiumi pädevuses, vajadusel kaasab kolleegium projekti ettevalmistusse juhatuse liikmeid ja lapsevanemaid.

Pidev koostöö toimub ka teiste Eesti waldorfkoolidega nii otse kui ka Eesti Vabade Waldorfkoolide-ja lasteaedade Ühenduse kaudu: vahetatakse õppematerjale, korraldatakse ühiseid waldorfpedagoogika alaseid koolitusi Eestis ja välismaal, kutsutakse välislektoreid rääkima waldorfpedagoogikast, töötatakse ühiselt waldorfkoolide tuumõppekava arendamise ja parendamisega, mentorluse korraldamisega Eesti Waldorfkoolides, waldorfalase kirjanduse tõlkimisega eesti keelde ning erinevate waldorfalaste materjalide ja kirjanduse ühise andmebaasi väljatöötamisega.

Tihe koostöö toimub Tartu Waldorfpedagoogilise Seminariga. Seminar korraldab kõikide Eesti Waldorfkoolide õpetajatele ja lapsevanematele aastaringselt kursusi, mis toimuvad erinevates waldorfkoolides.

Koostöö Eesti Antroposoofilise Seltsiga on samuti tihe, seltsi liikmed peavad sageli erinevates koolides loenguid.